

5. Левіцький Є. В. Самозахист цивільних прав // Актуальні проблеми цивільного права та цивільного процесу: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., Донецьк, 26 жовт. 2007 р. Донецьк, 2007. С. 84.

6. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина. Академічний курс: підручник. Київ: Атіка, 2005. 560 с.

Одержано 14.04.2017

УДК 347.1

Валерія Анатоліївна Дідик,

студентка військово-юридичного факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Авторське право – це сукупність прав, які належать автору у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, науки або мистецтва. Перш за все, авторське право встановлює сприятливі правові умови для творчої діяльності, чим в свою чергу забезпечує доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству. Воно визначає і забезпечує широкий захист особистих немайнових і майнових прав авторів. Ці права мають виключний характер. Виняткова природа авторських прав пов'язана з їх походженням, тому що створення твору нерозривно пов'язано з самою людиною, її інтелектом. Крім того тільки автор або його правонаступник може вирішувати питання здійснення авторських прав, особливо права розпорядження твором. Тільки автор має особливі права, пов'язані з використанням твору, усі інші особи зобов'язані утримуватися від користування твором без згоди правовласника.

Авторські права розбиваються на ряд правомочностей майнового і особистого немайнового характеру. Першими за їх виникненням (але не по значимості) йдуть немайнові: право авторства, право на ім'я, право на оприлюднення, право на захист репутації автора (право недоторканності твору).

Права авторства – це перш за все право творця на визнання бути автором його твору (це може бути картина, пісня, музика, вірші і т. д.). Право авторства саме по собі породжується самим створенням твору і не залежить від того було воно оприлюднено чи ні. Інакше кажучи, право авторства народжується створенням твору та належить виключно авторові твору і нікому іншому. Між автором і його твором існує нерозривний зв'язок. Цей зв'язок полягає у тому, що немайнове авторське право не може бути передане іншій особі (неможливість відчужування). Привласнення ж іншою особою авторства твору називається плагіатом і розцінюється як лжеавторство, яке згідно законодавства України захищається ст. 432 Цивільним кодексом та ст. 52 Законом України «Про авторське право і суміжні права» [1]. Однак спадкоємці автора теж вправі здійснювати захист зазначеної правомочності. У разі присвоєння авторства померлого автора третьою особою вони можуть порушити позов про його визнання або відновлення особистих немайнових прав автора. Крім того, спадкоємці можуть бути залучені до розгляду будь-якого спору, що стосується авторства померлої особи. Термін захисту цих прав має безстроковий характер.

Також, як і право на авторство, право на авторське ім'я охороняється безстроково. Спадкоємці не вправі обирати новий спосіб позначення імені автора твору. Так, якщо за життя автора він був опублікований під псевдонімом чи анонімно, вони не мають права

вимагати зміни останнього за їхньою вказівкою у разі подальшого використання твору, тобто все залишиться без змін.

Право на оприлюднення, як майнове право, на відміну від інших особистих прав, здатне переходити до спадкоємців (або правонаступникам) автора. Певну складність представляють випадки, коли щодо оприлюднення твору є спеціальна заборона автора, але якщо такого немає, то користуються загальним правилом. Нинішній закон не містить будь-яких обмежень прав спадкоємців щодо оприлюднення творів померлих авторів і, отже, дане питання вирішується виключно на їх розсуд. Необхідно лише враховувати, що іноді для оприлюднення творів, як самим автором, так і його спадкоємцями, потрібна згода інших осіб, інтереси яких зачіпаються при опублікуванні.

Право на захист репутації автора, як і право авторства, і право на ім'я, не переходять у спадщину, проте на спадкоємців покладається захист зазначених прав. Звідси випливає, що правомочність належить автору за своїм обсягом і змістом, тобто автор може вносити в створене будь-які, навіть корінні зміни. Щодо спадкоємців, то належна їм правомочність носить охоронний характер. Тобто до спадкоємців переходять права на захист від порушення зі сторони третіх осіб і право протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора. Спадкоємці, між тим, нерідко виходять за рамки чисто охоронних функцій, дозволяючи вносити зміни у твір [2, п. 10]. Така практика, не суперечить змісту закону, якщо тільки при цьому не відбувається суттєва зміна творчого задуму творця самого твору. Особи, що охороняють недоторканність твору, можуть, зокрема, доповнити твір передмовами, коментарями, а також внесенням редакційної правки, уточнень чи інших даних, пов'язаних з розвитком науки і техніки. Однак при всьому цьому головним їхнім завданням залишається «збереження сутності та оригінальності» роботи автора. Нині чинний закон також підкреслює, що зазначені правомочності спадкоємців терміном не обмежуються.

Серед прав, про захист яких турбуються автори оригінальних творів і організації – замовники, на першому місці стоять права майнові. За своєю природою майнове авторське право має економічну сутність. Економічна сутність даного виду права полягає насамперед у отриманні доходу від використання твору третіми особами. Дотримання економічної сутності досягається за допомогою законодавчого закріплення норм права. На законодавчому рівні майнове авторське право – це перш за все заборона на зазіхання незаконного використання твору, тобто надання законного права автору забороняти третім особам використовувати твір без його дозволу. Авторське право, що має економічний зміст, може належати автору або тій особі (при спадкуванні – спадкоємцю), якій були передано право.

Проблема спадкування авторського права має значний теоретичний та практичний інтерес, і перш за все, це пов'язано з відсутністю чіткої регламентації порядку спадкування цих прав у ЦК України, а також наявністю розбіжностей між положеннями ЦК України і Законом України «Про авторське право і суміжні права». Суть даної проблеми полягає в тому, що законодавець відносить спадкування авторських прав до варіанту прийняття спадщини за загальними правилами, не беручи до уваги при цьому особливості існування особистих немайнових прав автора, як було описано вище, прав спільної власності одного з подружжя та прав співавторів.

Відповідно до зазначених вимог дійсності, враховуючи теоретичні розробки щодо охорони особистих немайнових прав автора та його правонаступників необхідно узгодити ці напрацювання з фактичним застосуванням діючого законодавства в сфері авторського права.

Список бібліографічних посилань:

1. Про авторське право і суміжні права: закон України від 23.12.1993 № 3792-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 19.04.2017).
2. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 № 5 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10> (дата звернення: 19.04.2017).

Одержано 14.04.2017

УДК 347.1

А. Ю. Зайцева,

студентка військово-юридичного факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**ПРОБЛЕМИ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ
І В ПОДАЛЬШОМУ ЯК СПОСІБ ПОРОЗУМІННЯ
МІЖ БАНКАМИ ТА НЕПЛАТОСПРОМОЖНИМИ
ПОЗИЧАЛЬНИКАМИ**

Банкрутством вважається визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Щоб розібрати цю тему, треба розглянути два важливих питання:

- 1) які ж саме проблеми банкрутства фізичних осіб на даному етапі розвитку правової науки?
- 2) які способи порозуміння, в перспективі, мають місце на існування між банками та неплатоспроможними позичальниками!?

Згідно з чинним законодавством України, зокрема Цивільним та Господарським кодексами України, впливає лише можливість застосування процедури банкрутства лише до фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність, а саме до фізичної особи – підприємця. Це і є основна і єдина проблема банкрутства фізичної особи. Недосконалість законодавства щодо банкрутства фізичних осіб створює певні ризики для кредиторів. Чи не єдина можливість для банку повернути борг від позичальника – це виконавче провадження. Згідно з цією процедурою, державні виконавці стягують майно збанкрутілого позичальника на вимогу кредитора, який першим звернувся до суду. Інших легальних шляхів повернути своє у банків немає.

На сьогодні питання банкрутства фізичних осіб регулюється нормами закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Однак цей закон містить правила визнання банкрутом фізичної особи за боргами, які виникли у неї у зв'язку зі здійсненням підприємницької діяльності. Він передбачав можливість банкрутства фізичних осіб – не підприємців, які зможуть вийти з кредитного тягара, завдяки новому механізму. Звичайно ж, такий Закон не влаштовує основних кредиторів – це банки, які втрачають мільйони доларів, через процедури банкрутства.

В результаті комітет Верховної Ради з питань правової політики на засіданні 3 квітня 2013 року відправив цей документ на істотне доопрацювання.